

бар'єри, що перешкоджають спілкуванню членів групи, формує сприятливу атмосферу для ведення наукового діалогу між студентами й створює необхідні передумови для успішного формування комунікативних компетенцій у іноземних студентів.

У зв'язку зі сказаним вище можна зробити висновок, що під час навчання природничим дисциплінам навчальний експеримент повинен стати тією основою, яка буде сприяти подоланню труднощів оволодіння науковою лексикою іноземними студентами, усією сукупністю понять, які формують основу наукового лексичного апарату.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кондаков Н.И. Логический словарь-справочник. М.: Наука, 1975. 720 с.
2. Петровский А.В., Абраменкова В.В., Зеленова М.Е. и др. Социальная психология: учеб. пособие для студентов пед. ин-тов; под ред. А.В. Петровского. М.: Просвещение, 1987. 224 с.
3. Свистунов О.Ю. Навчальний експеримент як мотиваційний фактор вивчення наукової лексики студентами-іноземцями на підготовчому факультеті. Проблеми и перспективы подготовки иностранных студентов в вузах: материалы Международной научно-методической интернет-конференции X.: ХНАДУ, 2013. С. 223–225.

УДК 378:373.3.371.13

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Струк А.В., к. пед. н.,
викладач кафедри фахових методик і технологій початкової освіти
*ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»*

У статті розглянуто сутність професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, обґрунтовується думка про те, що процес удосконалення підготовки майбутніх учителів може бути ефективним, якщо в процесі їхнього навчання застосувати активні методи, що сприятимуть формуванню їхніх професійних знань, умінь, навичок і будуть спрямовувати майбутніх фахівців на творчу самореалізацію в майбутній професійній діяльності.

Здійснений аналіз наукової літератури дозволив виявити різні підходи до визначення понять «підготовка», «професійна підготовка», «напрями підготовки», з'ясувати зміст професійної освіти майбутніх учителів початкових класів.

Розв'язуючи різні педагогічні задачі, майбутній педагог має виявити готовність прийняти рішення в інтересах дитини, бути відкритим до інновацій, спиратись на силу, а не на слабкість дитини. У прийнятті цінностей особистісно орієнтованого навчання пріоритетні саме особистісні якості педагога, а потім – його методична підготовка. Серед особистих якостей базисними компонентами є такі: здатність учителя до самореалізації, володіння етикою взаєморозуміння й довіри, висока емоційна стабільність, продуктивна поведінка в мінливих ситуаціях шкільного життя.

Важливо також, що кожний ступінь освіти має завершений характер, але не замкнений, бо саме це дасть майбутньому вчителю початкових класів, з одного боку, нові набуті якості, які виражатимуться у відносній цілісності й доцільності для практичної діяльності отриманої системи знань і вмінь, а з іншого – це буде можливістю та гарантією здобуття більш високого професійно-освітнього рівня згідно з нахилами, здібностями й суспільними потребами.

Ключові слова: сутність підготовки, підготовка, професійна підготовка, майбутні вчителі, початкові класи.

В статье рассмотрена сущность профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов, обосновывается мысль о том, что процесс совершенствования подготовки будущих учителей может быть эффективным, если в процессе их обучения применить активные методы, способствующие формированию их профессиональных знаний, умений, навыков, которые будут направлять будущих специалистов на творческую самореализацию в будущей профессиональной деятельности.

Проведенный анализ научной литературы позволил выявить различные подходы к определению понятий «подготовка», «профессиональная подготовка», «направления подготовки», выяснить содержание профессионального образования будущих учителей начальных классов.

Решая различные педагогические задачи, будущий педагог должен показать готовность принять решение в интересах ребенка, быть открытым к инновациям, опираться на силу, а не слабость ребенка.

В принятии ценностей личностно ориентированного обучения приоритетными являются именно личностные качества педагога, а затем – его методическая подготовка. Среди личных качеств базисными компонентами являются такие: способность учителя к самореализации, владение этикой взаимопонимания и доверия, высокая эмоциональная стабильность, производительное поведение в меняющихся ситуациях школьной жизни.

Важно также, что каждая ступень образования имеет завершенный характер, но не замкнутый, потому что именно это даст человеку, с одной стороны, новое приобретенное качество, выраженное в отнесенности целостности и целесообразности для практической деятельности полученной системы знаний и умений, а с другой – является возможностью и гарантией получения более высокого профессионально-образовательного уровня в соответствии с наклонностями, способностями и общественными потребностями.

Ключевые слова: *сущность подготовки, подготовка, профессиональная подготовка, будущие учителя, начальные классы.*

Struk A.V. THE ESSENCE OF PROFESSIONAL PREPARATION FOR FUTURE TEACHERS OF THE INITIAL CLASSES

The article examines the essence of the professional training of future primary school teachers, and suggests that the process of improving the training of future teachers can be effective if in the process of their training apply active methods that will contribute to the formation of their professional knowledge, skills, skills and will direct future specialists. To creative self-realization in the future professional activity.

The analysis of scientific literature made it possible to reveal different approaches to the definition of the concepts of “training”, “vocational training”, “directions of training” to find out the content of vocational education of future teachers of elementary school.

By solving various pedagogical tasks, the future teacher should be willing to take a decision in the interests of the child, be open to innovation, and rely on strength, not the weakness of the child. In adopting the values of person-oriented learning, the personal qualities of the teacher, and then his methodical training, are the priority ones. Among the personal qualities of the basic components are: the teachers ability to self-realization, possession of the ethics of mutual understanding and trust, high emotional stability, productive behavior in the changing situations of school life.

It is also important that every degree of education is final but not closed, because it will give one person a new acquired quality that is expressed in the relative integrity and expediency of the practical activity of the acquired knowledge and skills system, and on the other is an opportunity and a guarantee getting higher professional-educational level in accordance with inclination, abilities and social needs.

Key words: *essence of preparation, preparation, professional training, future teachers, elementary classes.*

Постановка проблеми. У глобальному індустріальному суспільстві, яке орієнтується на знання й послуги, застаріння одних професій і поява нових стає природним процесом. Це означає, що більшу частину професійних знань фахівець повинен отримати після закінчення вузу, а отже, у самій системі вищої освіти мають бути закладені механізми для накопичення студентом певних знань для подальшого життя. Успішне їх вирішення залежить від усвідомлення державними органами та громадськістю ролі вищої освіти та педагогіки вищої школи в розвитку сучасного суспільства.

Удосконалення національної системи освіти в Україні передбачає новий підхід до педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи, здатних до ствердження цінностей людського життя, виховання й навчання, педагогічної діяльності загалом.

Майбутні педагогічні працівники мають стати рушійною силою створення якісно нової національної системи освіти. У зв'язку із цим головна увага має бути зосереджена на «підготовці нового покоління пе-

дагогічних працівників, підвищенні його професійної кваліфікації та соціального статусу педагога, що відповідає його ролі в суспільстві».

Одним із головних критеріїв, які повинні відповідати за рівень майбутнього педагогічного працівника, є такі: учитель початкової ланки освіти повинен мати базовий рівень знань і вмінь із соціалізації молодшого школяра, методики, психології та педагогіки, необхідний для реалізації навчально-виховної діяльності; володіти відповідними знаннями про вікові особливості соціалізації учня, оскільки саме специфіка означеного процесу висуває високі вимоги до рівня його теоретичних знань і практичної підготовленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних психолого-педагогічних дослідженнях приділяється увага проблемі професійної педагогічної підготовки й формування особистості сучасного вчителя. Досліджують цю проблему такі відомі науковці, як І. Богданова, І. Гавриш, М. Д'яченко, Л. Кандибович, Н. Кузьміна, Н. Кічук, Л. Кондрашова, О. Пехота, В. Семиченко, Г. Троцько, Р. Хмельюк, В. Чайка й ін.

Постановка завдання. Мета статті – аналіз стану професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Професія вчителя початкової школи є унікальною в педагогічному середовищі. Від рівня фахової підготовки вчителя, його високого професіоналізму, умінь продукувати індивідуальний стиль педагогічної діяльності, готовності творчо працювати, самовдосконалюватися, упроваджувати нові підходи до організації й здійснення навчального процесу в молодших класах залежить ефективність навчально-виховного процесу в початковій школі. Серед завдань вищої професійної школи пріоритетне місце посідає підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів.

Жодний найталановитіший учитель не встигає за науково-технічним прогресом. Тому головним питанням під час підготовки майбутніх учителів початкової школи є опанування ними умінь і навичок саморозвитку особистості, що значною мірою вирішується шляхом упровадження інтерактивних технологій, організації інноваційного процесу навчання у вищих навчальних закладах.

Таким чином, одним із пріоритетних напрямів у педагогічній підготовці майбутніх учителів ми вважаємо вдосконалення їх готовності як до професійної діяльності в цілому, так і до впровадження особистісно орієнтованих технологій для формування пізнавального інтересу молодших школярів.

Дослідженню питань сутності професійної підготовки майбутніх педагогів приділяли увагу такі вчені: О. Абдуліна, І. Богданова, А. Богуш, О. Дубасенюк, В. Журавльов, Е. Карпова, З. Курлянд, А. Линенко, Т. Осипова, О. Савченко, В. Сухомлинський, Р. Хмелюк, Л. Хомич, О. Цокур.

У зв'язку з постійними змінами в нашому суспільстві постало нагальне питання про якісну підготовку майбутніх учителів, про розвиток у них різних умінь і навичок. Тому набуває значної ваги дослідження з проблеми професійної підготовки майбутніх педагогів.

За педагогічним словником, «підготовка» – це формування та збагачення настанов, знань, умінь, які необхідні людині для адекватного виконання специфічних завдань [5]. Також зазначається, що цей термін походить від слова «підготувати», сутнісними значеннями якого є «результат навчання – як процесу надання необхідних знань для чогось» і «сукупність попередніх дій, які полегшують реалізацію якихось подальших дій чи процесів».

Зауважимо, що науковці також по-різному підходять до трактування поняття «підготовка» й «професійна підготовка». Учені розглядають це поняття як систему навчання, яка має на меті прискорене оволодіння тими, хто навчається, навичками, які необхідні для виконання певної роботи, групи робіт.

На думку О. Савченко, підготовка майбутнього вчителя потребує посилення культуротворчих складників у моделі педагога, зокрема діяльнісних і особистісно-характерологічних. За цих умов засвоєння психологічних, педагогічних і предметних знань стає передусім засобом збагачення й розвитку особистості педагога, який має бути «людиною культури», що визначає самоцінність кожної дитини [7]. Крім того, О. Савченко наголошує на необхідності врахування тих змін, що відбуваються в суспільстві й пов'язані з науково-технічним прогресом, посиленням інтеграційних процесів, інформатизації й комп'ютеризації [6].

На думку вчених, поняття «професійна підготовка» – це прискорене набуття тими, хто навчається, навичок, необхідних для певного виду праці.

У Законі України про вищу освіту зазначено, що професійна підготовка – це здобуття кваліфікації за відповідним напрямом підготовки чи спеціальністю [1, с. 2].

Одне з найбільш повних визначень поняття професійної підготовки наводить Т. Танько: професійна підготовка – це система організаційних і педагогічних заходів, які забезпечують формування в особистості професійної спрямованості, системи знань, навичок, умінь і професійної готовності, що визначається як суб'єктивний стан особистості, яка вважає себе здатною й підготовленою до виконання певної професійної діяльності та прагне її виконати [8].

Згідно з визначенням О. Павлик, професійна підготовка майбутнього вчителя – це цілісний процес засвоєння та закріплення загальнопедагогічних і спеціалізованих знань, умінь і навичок, результатом якого вважається вироблення в майбутніх учителів готовності до професійної діяльності [3].

Найбільш повне визначення цього поняття запропонувала у своєму дослідженні Л. Хоружа, яка розглядає професійну підготовку майбутнього вчителя в широкому значенні – як сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду й особистісних якостей учителя, діалектичний перебіг яких забезпечує ефективність і результативність педагогічної дії [9, с. 18].

Подальше опрацювання наукових основ професійної підготовки вчителя одержала в працях І. Зязюна та С. Шацького.

І. Зязюн стверджує, що сучасний педагог повинен уміти взаємодіяти з учнями таким чином, щоб одразу бути й помічником у роботі учня, і одним із джерел інформації. На думку автора, професійна підготовка вчителя початкових класів вимагає від нього як від режисера створити сприятливу атмосферу для самостійного навчального пізнання учнів, але не бути головним у групі учнів [2, с. 56]. С. Шацький погоджується з І. Зязюном і вважає головною організацію діяльності саме майбутнього вчителя, оскільки згодом він зможе так само поводитися з учнем, тому що «від учня він буде отримувати матеріал, який уже є в запасі його особистого досвіду, буде його в подальшому використовувати».

На основі аналізу праць учених можна визначити складники змісту професійної підготовки. Складниками професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи є такі: професійно корисні види діяльності; формування якостей майбутнього вчителя; оволодіння необхідними особистісними професійними якостями; озброєння студентів професійними знаннями, уміннями й навичками. З огляду на це в процесі аналізу наукових праць з'ясовано, що під час здійснення професійної підготовки великого значення набуває своєчасність надання майбутньому вчителю початкової школи повної й точної інформації про особливості молодшого школяра як соціального суб'єкта й перспективи його розвитку для планування й реалізації навчально-виховного процесу в школі.

Отже, аналіз психолого-педагогічної літератури й практичної діяльності дає змогу стверджувати, що нині проблема сутності професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів є досить актуальною, пріоритетною та багатоаспектною. Наведений огляд основних напрямів розроблення науково-теоретичних і науково-методичних засад відображає основні інтереси вчених щодо оптимізації процесу підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності. У результаті нами розкриті зміни у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів, які зумовлені реаліями сьогодення. Отже, залишається відкритим питання про сутність професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів і способи її відображення в змісті підготовки у вищій школі.

Висновки з проведеного дослідження. Зміни в парадигмі вищої освіти зумо-

вили потребу вищої педагогічної школи кардинально змінити підготовку вчителя, урахувавши, по-перше, зміну споживача продукції – учителя нової формації; формування його освітньої траєкторії впродовж усього життя; універсалізацію освіти; зміну освітніх установ, характер цих змін (реформування, модернізацію, інновації аж до персоналізації освіти); підвищення конкурентоспроможності на ринку послуг освітніх закладів, їх рейтингу, можливість впливати на освітню політику. По-друге, необхідно працювати над тим, щоб випускники вищого педагогічного навчального закладу забезпечували якість освіти, продуктивну працю й були готовими до змін у майбутньому. По-третє, потрібно вибудувати дієву модель майбутнього фахівця з урахуванням змін на ринку праці й у сферах виробництва й послуг.

Вирішення цих питань визначає перспективи й напрями подальших досліджень щодо професійної підготовки майбутнього вчителя початкових класів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України «Про вищу освіту». Освіта України. № 17. 26 лют. 2002. С. 2.
2. Зязюн І. Інтелектуально-творчий розвиток особистості в умовах неперервної освіти. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: монографія / за ред. І. Зязюна. К.: Віпол, 2000. 636 с.
3. Павлик О. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх перекладачів до використання офіційно-ділового мовлення: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Національна академія держ. прикордонної служби України ім. Б. Хмельницького. Хмельницький, 2004. 19 с.
4. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. Бим-Бад; редкол.: М. Безруких, В. Болотов, Л. Глебова и др. М.: Большая Рос. энцикл., 2008. 528 с.
5. Педагогічний словник / За ред. М. Ярмаченка. К.: Пед. думка, 2001. 514 с.
6. Савченко О.Я. Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи. Гірська школа українських Карпат. 2015. № 12–13. С. 39.
7. Савченко О. Система неперервної освіти: здобутки, пошуки, проблеми. Чернівці: «Митець», 1996. 152 с.
8. Танько Т. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: автореф. дис. ... доктора пед. наук / ХДПУ ім. Г.С. Сковороди. Х., 2004. 41 с.
9. Хоружа Л. Теоретичні засади формування етичної компетентності майбутніх учителів початкових класів: дис. доктора пед. наук: 13.00.04. К., 2004. 365 с.